

URZĄD
PATENTOWY
PRL

OPIS PATENTOWY

53106

Patent dodatkowy
do patentu _____

Zgłoszono: 26.I.1966 (P 112 642)

Pierwszeństwo: _____

Opublikowano: 31.III.1967

Kl. 6 b, 16/03

MKP C 12 d

13/00

WŁOBYTELNIA

Urzędu Patentowego
PRL

Współtwórcy wynalazku: dr Zdzisław Pażoła, mgr Henryk Switek, prof.
dr Józef Janicki, mgr Wanda Michnikowska

Właściciel patentu: Centralne Laboratorium Przemysłu Koncentratów
Spożywczych Poznań (Polska)

Sposób otrzymywania karotenu metodą fermentacji

1

Przedmiotem wynalazku jest sposób otrzymywania karotenu metodą głębokiej fermentacji aerobowej, za pomocą skojarzonej hodowli seksualnie przeciwstawnych szczepów pleśni z rodziny Choanephoraceae, na płynnym podłożu zawierającym normalne składniki odżywcze, a więc: białka, węglowodany, tłuszcze, witaminy i sole mineralne oraz węglowodory, polegający na zastosowaniu jako źródła substancji tłuszczowych odpadowych produktów przemysłu olejarskiego — uzyskiwanych w procesie odolejania ziemi bielącej, zwanych olejami autoklawowymi.

Proces biosyntezy karotenu za pomocą skojarzonej hodowli pleśni z rodziny Choanephoraceae, szczególnie szczepów *Blakeslea trispora* NRRL 9216 (+) i NRRL 9159 (—), jest opisany w literaturze, przy czym w skład podłoża wchodzi, jako źródło substancji tłuszczowych, naturalnie występujące oleje roślinne lub tłuszcze zwierzęce. Na przykład w *Applied Microbiology*, tom 12, nr 2, strona 150—154, 1964 rok, zaleca się stosowanie takich olejów roślinnych, jak sojowy, bawełniany i kukurydziany, a według opisu patentowego Stanów Zjednoczonych Ameryki nr 3025221 zaleca się stosowanie białego smalcu.

Stosowanie olejów roślinnych lub tłuszczów zwierzęcych jako składników podłoża w procesie fermentacji karotenowej wpływa korzystnie na przebieg biosyntezy karotenu, dzięki dostarczeniu odpowiednich kwasów tłuszczowych, potrzebnych

2

do asymilacji tłuszczu przez tworzącą się w procesie masę grzybną.

Stwierdzono, że dużo lepszym od normalnie występujących olejów roślinnych źródłem substancji tłuszczowych są produkty uzyskiwane ubocznie w przemyśle olejarskim przy odolejaniu ziemi bielącej. Produkty te zwane powszechnie olejami autoklawowymi posiadają na skutek uprzedniego poddania ich specyficznej obróbce fizyko-chemicznej, nie tylko korzystny układ kwasów tłuszczowych ale przede wszystkim, w porównaniu z naturalnie występującymi olejami roślinnymi, zawierają duże ilości chlorofilu i jego pochodnych, karotenoidów i substancji pokrewnych, oraz różnych substancji śluzowatych i innych aktywnych składników — będących stymulatorami biosyntezy karotenu, a które łącznie z zawartymi kwasami tłuszczowymi wpływają niezmiernie korzystnie na podwyższenie wydajności grzybni i karotenu w procesie fermentacji.

Według wynalazku, zastosowanie dodatku produktów ubocznych, uzyskiwanych przy rafinacji olejów roślinnych, zwanych olejami autoklawowymi, w ilości 3—6% objętościowych do płynnego podłoża zastępuje nie tylko całkowicie dodatek stosowanych dotychczas drogich olejów roślinnych, których cena była 6 do 7-krotnie wyższa od obecnego składnika, ale zarazem powoduje uzyskanie wyższej wydajności karotenu, średnio o około 30%.

Sposób według wynalazku wyjaśniają następujące przykłady.

Przykład I. Sporządza się płynne podłoże o następującym składzie:

Drożdże suszone	3	części wagowe
Kukurydza mielona	2,5	części wagowych
Soja mielona	3	części wagowe
Nafta odwoniona	4	części wagowe
Chlorowodorek tiaminy	0,0002	części wagowe
Olej autoklawowy, uzyskany przy rafinacji oleju sojowego	4,6	części wagowych
Woda wodociągowa	95	części wagowych

Powyższe podłoże sterylizuje się w temperaturze 121°C przez okres 45—60 minut, następnie ochładza się i zaszczepia 5—10% objętości płynnego inokulum, otrzymanego z 2-dniowej hodowli szczepów pleśni *Blakeslea trispora* NRRL 9216 (+) i NRRL 9159 (—). Po zaszczepieniu przeprowadza się fermentację wglębną przez okres 4—6 dni w temperaturze 26—28°C, w warunkach tlenowych — to znaczy przy stałym mieszaniu i napowietrzaniu podłoża sterylnym powietrzem w ilości 1/2—1 objętości powietrza /objętość podłoża/ minutę.

Po upływie 36—48 godzin fermentacji wprowadza się sterylnie dodatkowo beta- lub alfa-jonon w ilości 0,0935 części wagowych. Po osiągnięciu maksimum stężenia karotenu, co zachodzi najczęściej po upływie 5 dni fermentacji, oddziela się wytworzoną masę grzybni od brzeczki — na przykład za pomocą wirówki — a następnie suszy znanymi sposobami, na przykład za pomocą suszarki próż-

niowej. Otrzymany preparat karotenowy w postaci suchej grzybni służy bezpośrednio do witalizacji pasz lub podlega ekstrakcji znanymi sposobami w celu uzyskania olejowych roztworów karotenu do barwienia i witalizacji produktów spożywczych. Wytworzona w procesie biosyntezy ilość karotenu wynosi w przeliczeniu na objętość podłoża około 80 mg%.

Przykład II. Sporządza się płynne podłoże o następującym składzie:

Drożdże suszone	3	części wagowe
Srut poekstrakcyjny, sojowy	3	części wagowe
Kukurydza mielona	2,5	części wagowych
Nafta odwoniona	4	części wagowe
Chlorowodorek tiaminy	0,0002	części wagowe
Olej autoklawowy, uzyskany przy rafinacji oleju sojowego	4,6	części wagowych
Woda wodociągowa	95	części wagowych

Proces sterylizacji i dalszy przebieg procesu produkcji karotenu metodą biosyntezy odbywa się identycznie jak w przykładzie I.

Wytworzona w procesie biosyntezy ilość karotenu wynosi w przeliczeniu na objętość podłoża około 85 mg%.

Porównawcze wydajności karotenu uzyskane w warunkach laboratoryjnych na podłożach o składzie podanym w powyższych przykładach, oraz na podłożach z dodatkiem stosowanego dotychczas oleju sojowego, ujęte są w poniższej tablicy:

Rodzaj i źródło tłuszczu dodanego do podłoża (w ilości 5% objętościowych)	Ilość suchej grzybni wg/100 ml podłoża	Stężenie karotenu w suchej grzybni w mg/g	Wydajność karotenu w stosunku do podłoża w mg %	Wskaźnik wzrostu wydajności karotenu w procesie
Olej sojowy rafinowany	6,4	9,75	62,4	100
Olej autoklawowy, uzyskiwany przy rafinacji oleju sojowego	7,45	10,45	77,8	124,7
Olej autoklawowy, uzyskiwany przy rafinacji oleju lnianego	8,95	9,62	86,1	137,9

Zastrzeżenia patentowe

1. Sposób otrzymywania karotenu metodą wglębnej fermentacji aerobowej, za pomocą skojarzonej hodowli seksualnie przeciwnych szczepów pleśni z rodziny *Choanephoraceae* na przykład szczepów *Blakeslea trispora* NRRL 9216 (+) i NRRL 9159 (—) na płynnym podłożu, zawierającym normalne składniki odżywcze, a więc białka, węglowodany, tłuszcze, węglowodory oraz potrzebne witaminy i substancje mineralne, **znamienny tym**, że fermentację prowa-

dzi się na podłożu zawierającym jako źródło substancji tłuszczowych oraz czynnika stymulującego proces biosyntezy karotenu 3—6% objętościowych w stosunku do podłoża olejów autoklawowych, stanowiących uboczny produkt przemysłu olejarskiego.

2. Sposób według zastrz. 1, **znamienny tym**, że jako źródło substancji tłuszczowych oraz czynnika stymulującego proces biosyntezy karotenu stosuje się oleje autoklawowe, uzyskane w wyniku odolejania ziemi bielącej, zastosowanej do rafinacji oleju sojowego lub lnianego.